

Persoonlijkheidsstoornis Cluster C

kenniscentrum
persoonlijkheidsstoornissen

Deze folder geeft informatie over de diagnostiek en behandeling van cluster C persoonlijkheidsstoornissen.

Wat is een cluster C Persoonlijkheidsstoornis?

Er bestaan verschillende typen persoonlijkheidsstoornissen, verdeeld over drie clusters: A, B en C. Iemand met een persoonlijkheidsstoornis uit het cluster C ervaart vaak veel angst en behoefte aan controle. Sociale contacten en conflictsituaties worden liever vermeden. Cluster C persoonlijkheidsstoornissen worden niet altijd herkend, omdat vaak andere klachten op de voorgrond staan. Hierdoor krijgt niet iedereen de juiste behandeling.

Onder de persoonlijkheidsstoornissen van het cluster C vallen 3 typen:

1. vermijdende persoonlijkheidsstoornis
2. dwangmatige persoonlijkheidsstoornis
3. afhankelijke persoonlijkheidsstoornis.

1. Vermijdende persoonlijkheidsstoornis

Als je een vermijdende persoonlijkheidsstoornis hebt, heb je vaak een laag gevoel van eigenwaarde en ga je sociale contacten liever uit de weg uit angst voor afwijzing. Daarnaast kun je het idee hebben dat je saai of stom bent en ben je voortdurend bezig met wat anderen van je zullen denken. Je bent bang voor kritiek en gaat hierdoor sociale activiteiten uit de weg. Het hebben van een vermijdende persoonlijkheidsstoornis kan veel stress en somberheid opleveren.

2. Dwangmatige persoonlijkheidsstoornis

Door de dwangmatige persoonlijkheidsstoornis kun je extreem perfectionistisch zijn en een grote behoefte hebben aan controle. Je streeft naar overzichtelijkheid, orde, planning en regelmaat. Omdat deze ordelijkheid vaak dwangmatig is duurt het heel lang om taken af te ronden en vaak lukt dit ook niet. Het hebben van een dwangmatige persoonlijkheidsstoornis geeft veel stress en kost een heleboel energie.

3. Afhankelijke persoonlijkheidsstoornis

Als je een afhankelijke persoonlijkheidsstoornis hebt, heb je vaak een grote behoefte aan steun, goedkeuring en bevestiging. Er is weinig vertrouwen in het eigen kunnen en het nemen van beslissingen. Je kunt erg bang zijn om in de steek gelaten te worden en vindt het lastig om alleen te zijn. Ook mogelijke conflicten worden uit de weg gegaan, want dit zou tot afwijzing kunnen

leiden. Je bent eigenlijk altijd vriendelijk en aardig uit angst om verlaten te worden. Het kost een hoop energie om altijd aardig te moeten doen, je aan te passen en afhankelijk te zijn en dit zorgt dan ook vaak voor veel stress.

Hoe kan een Cluster C Persoonlijkheidsstoornis ontstaan?

Het is niet bekend hoe een cluster C persoonlijkheidsstoornis precies ontstaat. Onderzoekers denken dat het ontstaat door een combinatie van erfelijke aanleg en omgevingsfactoren, zoals veel negatieve ervaringen in sociale contacten en in het gezin.

Mensen met een dwangmatige persoonlijkheidsstoornis hebben vaak een meer dan gemiddelde angstige en dwangmatige aanleg. Vaak groeien zij op in een omgeving die onveilig is, waarin de nadruk ligt op verantwoordelijkheidsgevoel, schuld en prestatie.

Het hebben van negatieve ervaringen, zoals ernstige ziektes in de kindertijd en een angstige en onveilige hechting in combinatie met genetische factoren heeft mogelijk een verband met het ontstaan van een afhankelijke persoonlijkheidsstoornis.

Hoe vaak komt een Cluster C Persoonlijkheidsstoornis voor?

Cluster C persoonlijkheidsstoornissen komen veel voor in de algemene bevolking en nog meer bij mensen die hulp zoeken in de Geestelijke Gezondheidszorg (GGZ). De vermijdende persoonlijkheidsstoornis komt bij ongeveer 14,7 % van de mensen in de GGZ voor, de afhankelijke persoonlijkheidsstoornis bij 8,9 % en de dwangmatige persoonlijkheidsstoornis bij 11 %.

Een vermijdende en afhankelijke persoonlijkheidsstoornis komen vaker voor bij vrouwen, terwijl de dwangmatige persoonlijkheidsstoornis vaker bij mannen gezien wordt.

De vermijdende en dwangmatige persoonlijkheidsstoornis komen vaker voor op latere leeftijd. Dit kan samenhangen met verminderde zintuiglijke functies, een kleiner wordend sociaal netwerk en minder flexibiliteit van oudere mensen.

Samenhang met andere stoornissen

De verschillende typen uit het cluster C komen vaak samen voor, vooral de vermijdende en afhankelijke persoonlijkheidsstoornis. Ook komen de cluster C persoonlijkheidsstoornissen voor in combinatie met andere persoonlijkheids-

stoornissen, maar ook met stemmings-, angst- en eetstoornissen. Als er sprake is van meerdere stoornissen, gaat dit vaak gepaard met meer en ernstigere symptomen.

Betrekken van familie en andere naasten

Het hebben van een persoonlijkheidsstoornis heeft een grote impact op je eigen leven, maar ook op het leven van familie en vrienden. Vooral hardnekkig gedrag als vermijding en dwangmatigheid kunnen grote invloed hebben. Bij dwangmatig gedrag wil je proberen controle te houden uit angst, waardoor je probeert invloed uit te oefenen op je omgeving. Bij vermijdingsgedrag probeer je sociale contacten uit de weg te gaan, waardoor relaties onder druk komen te staan. Om al deze redenen is het van belang om vanaf het begin naasten te betrekken, zowel in de diagnostiek als in de behandeling. De informatie en betrokkenheid van naasten kunnen vaak bijdragen aan het stellen van een juiste diagnose. Belangrijk is dat naasten hierin dan goed gecoacht en begeleid worden.

Diagnose stellen

Naast het inzetten van naasten bij het stellen van een diagnose, wordt gebruik gemaakt van een aantal interviews, waarmee de kenmerken worden uitgevraagd. Tot nog toe is er geen specifiek instrument om een cluster C Persoonlijkheidsstoornis te kunnen diagnosticeren, wel wordt er gewerkt aan een instrument om de ernst van een vermijdende persoonlijkheidsstoornis vast te kunnen stellen.

Naast interviews kan ook gebruik gemaakt worden van zelfrapportagevragenlijsten om de diagnose te kunnen stellen. Een combinatie van zowel interviews, zelfrapportage als naastbetrokkenen is het beste om een zo goed mogelijk beeld te krijgen van de problematiek.

Hoe is het verloop van een cluster C Persoonlijkheidsstoornis?

De eerste symptomen van mensen met een cluster C persoonlijkheidsstoornis zijn vaak al in de vroege jeugd zichtbaar. Dan gaat het vooral om vermijding, angst voor nieuwe situaties, verlatingsangst of perfectionisme. Deze symptomen worden echter ook vaak gecompenseerd, waardoor ze niet meteen herkenbaar worden. Sommige symptomen blijven langer

bestaan dan anderen: zo zijn kenmerken als 'jezelf onbeholpen voelen' en 'jezelf minderwaardig' voelen erg aanhoudend. Het terugtrekken uit sociale situaties kan sneller veranderen. Er zijn aanwijzingen dat de ernst van de klachten van cluster C persoonlijkheidsstoornissen toe kan nemen naarmate iemand ouder wordt, in tegenstelling tot de klachten van een cluster B persoonlijkheidsstoornis.

Zijn er behandelingen voor een cluster C Persoonlijkheidsstoornis?

In principe is een cluster C persoonlijkheidsstoornis goed te behandelen. Er zijn een paar studies gedaan naar verschillende vormen van psychotherapie zoals cognitieve gedragstherapie en psychodynamische therapie. Ook groepstherapie is effectief gebleken. Voor de ernstige vormen zijn er aanwijzingen dat intensieve klinische en dagklinische behandeling effectief kan zijn. De resultaten blijven ook na afronding van het traject bestaan. Het is nog niet goed te zeggen welke vorm van therapie de voorkeur heeft. Het beste is daarom een behandeling te kiezen waarvan de methode u aanspreekt en die aansluit bij uw mogelijkheden.

Conclusie

Cluster C Persoonlijkheidsstoornissen komen veel voor en vaak in combinatie met andere stoornissen, vooral angst- en stemmingsstoornissen. Het is lastig om de cluster C Persoonlijkheidsstoornis te herkennen, door de meer opvallende comorbide stoornissen. Ook is de ernst groter als er meer stoornissen tegelijk optreden. Hierdoor is behandeling ingewikkelder. Een goede behandeling is echter wel gewenst, door de mate van lijden en de klachten die cliënten ervaren. Eerste studies tonen aan dat cluster C persoonlijkheidsstoornissen te behandelen zijn met verschillende vormen van psychotherapie. Meer onderzoek naar de herkenning en behandeling van cluster C persoonlijkheidsstoornissen is noodzakelijk om beter en sneller te kunnen behandelen.

Voor referenties van studies die in deze folder worden geciteerd, verwijzen we naar de website van het Kenniscentrum Persoonlijkheidsstoornissen: www.kenniscentrumPS.nl

Meer informatie

Deze folder is een beknopte versie van de Factsheet Persoonlijkheidsstoornissen, Cluster C, een uitgave van het Kenniscentrum Persoonlijkheidsstoornissen. Het Kenniscentrum zet zich in voor een verbetering van de kwaliteit van zorg voor mensen met een persoonlijkheidsstoornis.

Meer informatie over het Kenniscentrum vindt u op de website www.KenniscentrumPS.nl.

Daar kunt u ook de factsheet en diverse andere folders downloaden.

Bereikbaarheid

Maandag, dinsdag, woensdag en donderdagochtend
op telefoonnummer 030-2971100.

Info@kenniscentrumps.nl

Kenniscentrum Persoonlijkheidsstoornissen
Postbus 725
3500 AS Utrecht.

Met dank aan de leden van de Triade die hebben bijgedragen aan het tot stand komen van deze folder.

